

Vlaanderen
is open ruimte

INRICHTINGSWERKEN STADSWALLEN DAMME – ZUID

Landinrichting Groene Fietsgordel
Natuurcompensatie A1
Opgravingsvergunning
2015/018

INRICHTINGSWERKEN STADSWALLEN DAMME – ZUID

Landinrichting Groene Fietsgordel
Natuurcompensatie A11
Opgravingsvergunning

COLOFON

Vlaamse Landmaatschappij Regio West
Velodroomstraat 28 - 8200 Brugge
050 45 81 00 - www.vlm.be - info@vlm.be

Korneel Gheysen
korneel.gheysen@vlm.be

Cover rapport:
stadswallen Damme-Zuid, maart 2016 ©VLM

Datum rapport: oktober 2017

INHOUD

DEEL 1	Algemeen	4
DEEL 2	bureauonderzoek	10
	2.1 Geologie en bodem.....	10
	2.2 Historiek en archeologie	12
	2.3 Archeologisch vooronderzoek.....	17
	2.4 Ontwerp.....	19
DEEL 3	Resultaten	23
	3.1 Algemeen	23
	3.2 Vondsten	32
DEEL 4	Bibliografie.....	36

DEEL 1   **ALGEMEEN**

De aanleiding van de inrichtingswerken stadswallen Damme-Zuid zijn zowel de natuurcompensaties als gevolg van de aanleg van de snelweg A11, waar nat rietland en reliëfrijk grasland verdwijnt. Daarnaast wordt via het landinrichtingsplan Groene Gordel Brugge een wandelpad aangelegd vanaf de Kerkstraat naar de Rabattestraat via de voormalige stadswallen. Hierdoor wordt een volledige wandelrus rond Damme gerealiseerd. Het akker- en graslandperceel op de historische vesten wordt omgezet in een waardevol natuurgebied bestaande uit nat rietland en reliëfrijk grasland, de vroegere stadswallen van Damme worden geëvoceerd en een wandelverbinding over de herstelde stadswallen gerealiseerd.

De percelen liggen tussen de Kerkestraat en de Rabattestraat in Damme. De percelen zijn momenteel permanent grasland, in gebruik als weide, en een akker.

Dit betreft nog een vergunning conform de minimumnormen.

Natuurcompensatie A11 / LIR Groene Fietsgordel Brugge**Inrichtingswerken stadswallen Damme-Zuid**

Project	Natuurcompensatie A11 / LIR Groene Fietsgordel Brugge
Uitvoeringsdossier	Inrichtingswerken stadswallen Damme-Zuid
Gemeente	Damme
Deelgemeente	Damme
Kadaster	Afd. 1 sectie A, percelen 9H, 9K Afd. 1 sectie C, percelen 239C
Opgravingsvergunning	2015/018
Juridische bepalingen Erfgoed	Beschermd Stads- en dorpsgezicht (Centrum, 4.02/31006/708.1/OWD000450) Geïventariseerd Archeologisch Erfgoed (historische stadskern van Damme, ID 140002)
Uitvoerders	Korneel Gheysen (vergunninghouder), Karl Cordemans
Externe begeleiding	Bieke Hillewaert, Raakvlak
Depot	Raakvlak
Datum	30/09/2015 – 06/10/2015; 07/04/2016

Fig. 1 De projectperimeter op de orthofoto. Bron: Digitale versie van de Orthofoto's, middenschalig, kleur (Informatie Vlaanderen, 2017)

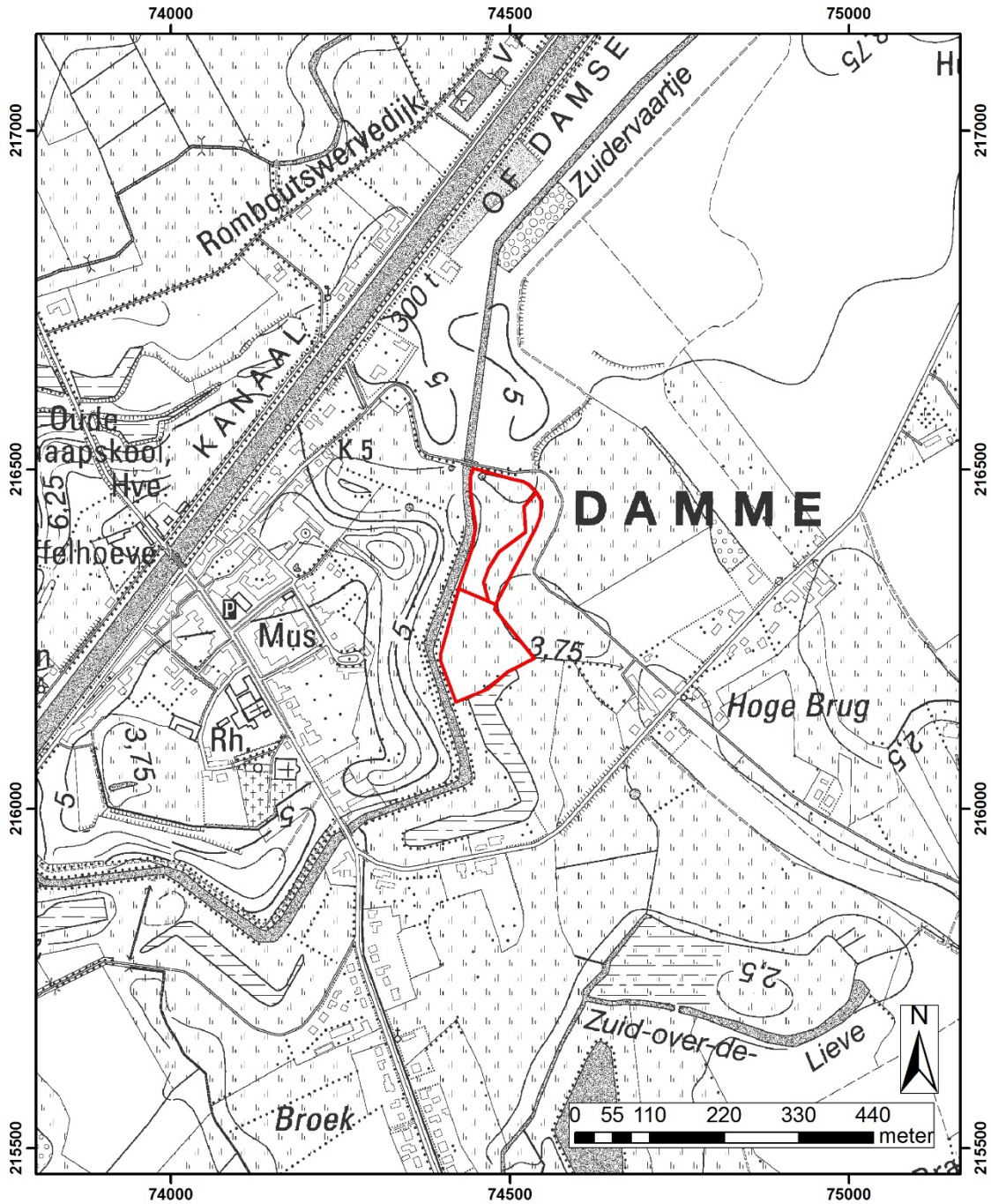
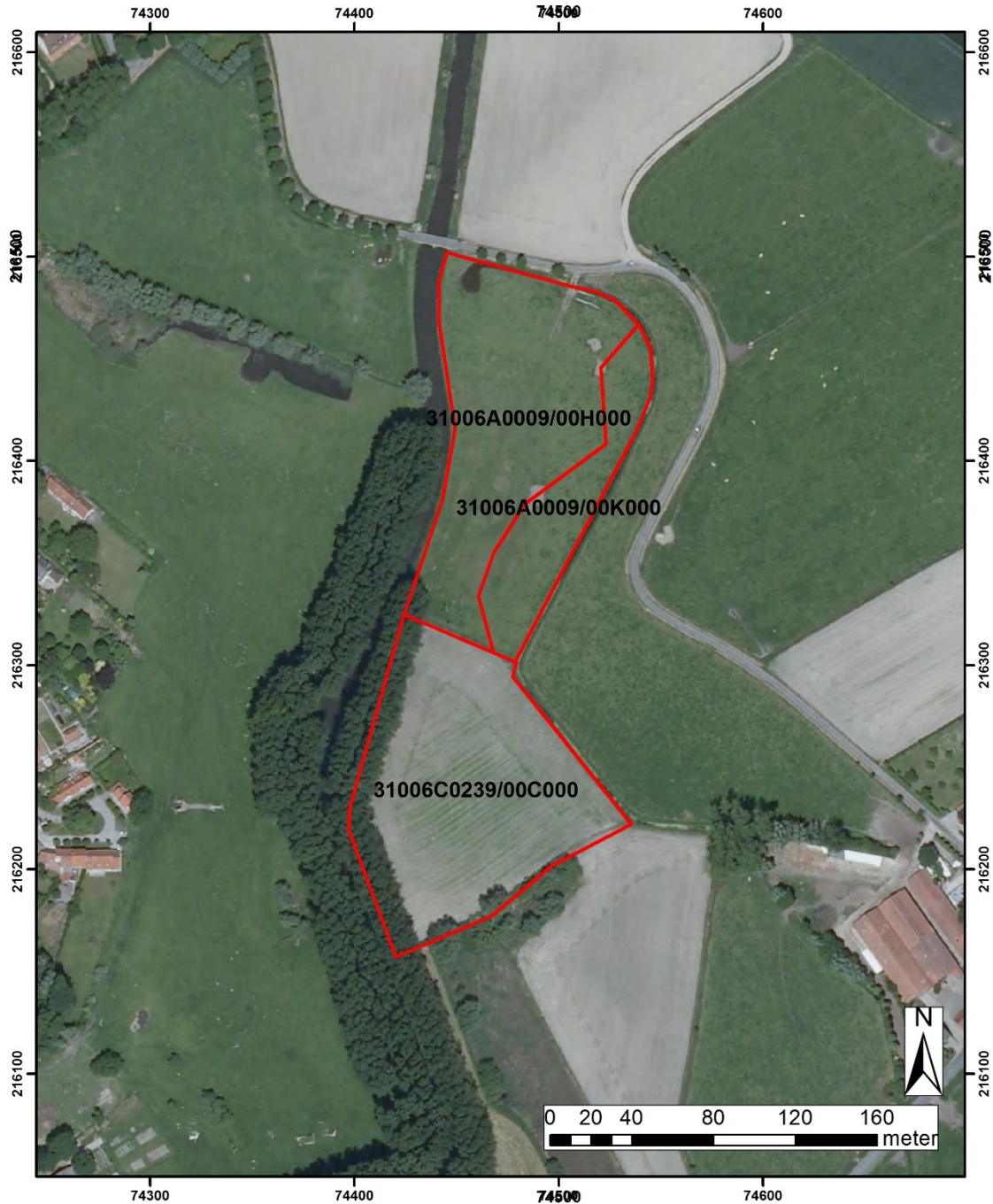

Fig. 2 De projectperimeter (in rood) op de topografische kaart 1/10.000. Bron: Topografische kaart 1/10.000, raster, zwartwit, NGI, opname 1978-1993

Fig. 3 De projectperimeter (in rood) op de orthofoto met aanduiding van de kadastrale percelen. Bron: Digitale versie van de Orthofoto's, middenschalig, kleur (Informatie Vlaanderen, 2017), Digitale kadastrale percelenplannen (CadMap), toestand 01/012017, Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (Informatie Vlaanderen, 2017).

Fig. 4 Het noordelijk perceel voor de aanleg.

DEEL 2 BUREAUONDERZOEK

2.1 Geologie en bodem

De tertiaire ondergrond bestaat uit afzettingen van Lid van Oedelem (Formatie van Aalter). Dit zijn ondiepe, mariene afzettingen bestaand uit fijne donkergrijze tot bleekgrijze glauconiethoudende zanden. Hierin zijn meestal zeer veel schelpen aanwezig. De zanden zijn kalkhoudend.

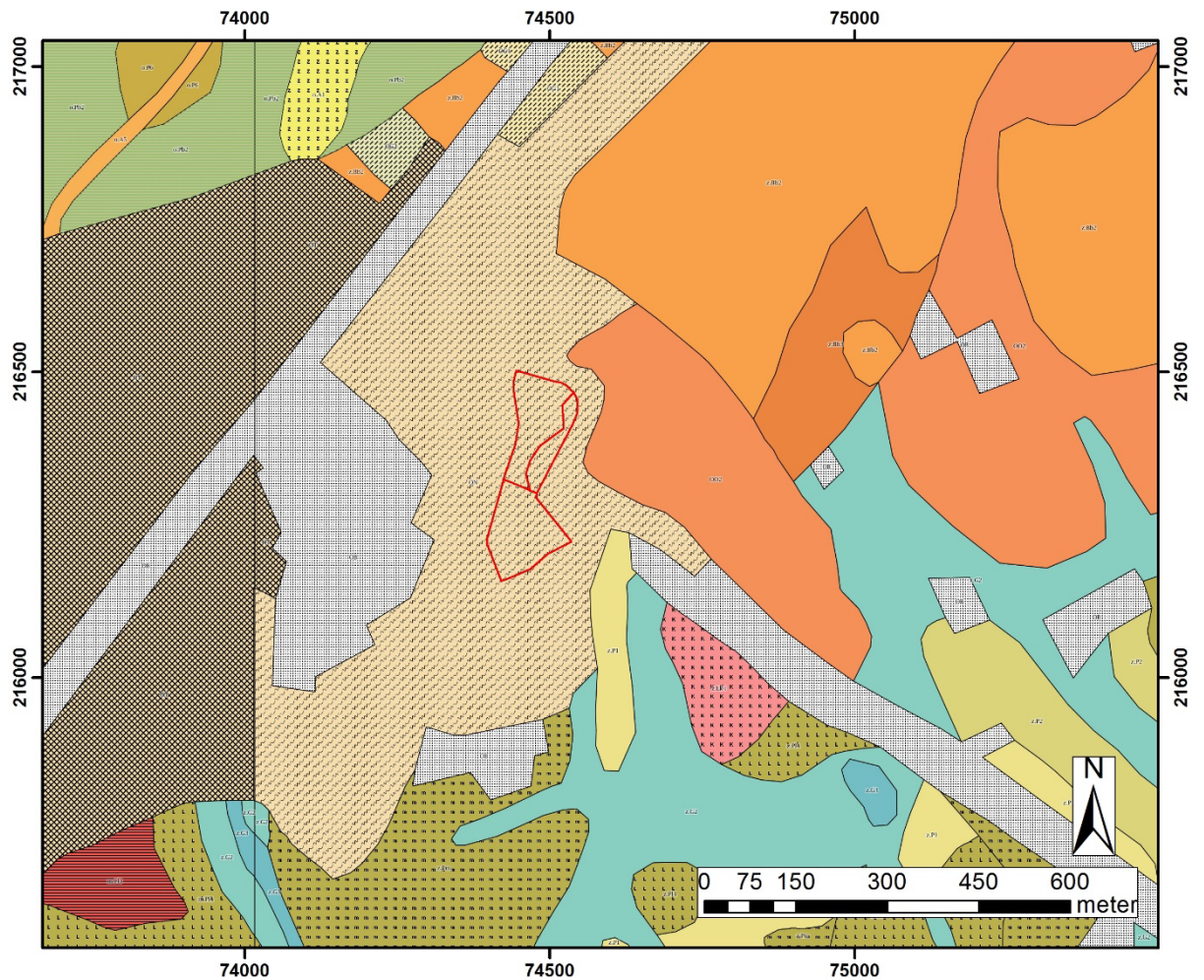
In het Quartair worden de dekzandafzettingen uit het Pleistoceen in het Holoceen geleidelijk afgedekt door een veenmoeras als gevolg van het stijgende grondwater en verhoogde wateraanvoer uit het binnenland. Door verschillende factoren verkleint de kustbarrière en ontstaat uiteindelijk een slikken- en schorregebied. Hierdoor wordt klei afgezet bovenop het zand. Door opslibbing en bedijking wordt de invloed van de zeewerking altijd meer en meer beperkt. Toch is bij springvloed af en toe sprake van een dijkbreuken. Dit leidt ondermeer tot het ontstaan van de Zwingeuil. Deze geul wordt op zijn beurt meer en meer ingedamd.

Op de Quartair-geologische kaart is duidelijk zichtbaar dat de quartairezettingen bestaan uit Holoceen marien kleiig faciës (m), gaande van een fijnzandige tot zware klei. Deze klei bevat talrijke mariene schelpen, schelpkleppen en schelpfragmenten, verspreide plantenresten, stengelresten (al dan niet verteerd), en veengruis. Dit materiaal is afgezet in een laag-energetisch milieu van slikken, schorren en lagunaire afzettingen, mogelijk beïnvloed door de bedijkingen. Hierin kunnen holocene veenintercallaties (= veenlaagjes) aanwezig zijn (v) (De Moor & Van de Velde, 1994).

Fig. 5 Het projectgebied (tussen het Zuidervaartje en de Rabattestraat) op de quartair-geologische kaart. Bron: DOV-Vlaanderen en NGI. Kaarblad 13, Brugge, Lithoprofieltypekaart van de quartaire afzettingen.

Het projectgebied ligt aan de rand van de voormalige Zwingel. Op de bodemkaart staat het projectgebied aangegeven als een ON, een opgehoogde grond. De natuurlijke bodemopbouw van deze zone bestaat uit zand, afgedekt door veen met hierop mariene afzettingen. Deze afzettingen zijn te beschrijven als verschillende stratificaties van zand en klei (gelaagd, zgn. schorgronden Bb2 – polder Nieuwland van het Zwin).

Fig. 6 Het projectgebied op de bodemkaart (Bron: DOV View Service). Slecht zichtbaar, maar gelegen op ON (kunstmatige grond).

De onverstoorte bodem bestaat uit 60 cm klei, overgaand in zand. Op 120 cm diepte is gytija aanwezig. De overige boringen ter hoogte van de voormalige wal waren tot min. 120 cm verstoord en bestonden uit klei (boringen K. Gheysen, VLM).

Ter hoogte van de voormalige vestinggracht is een grote hoeveelheid puin aanwezig (boor stuikt geregeld vanaf 40 cm diepte). Kleilig, humeus zand werd aangetroffen tot een diepte van 120 cm.

2.2 Historiek¹ en archeologie

In de tweede helft van de 12de eeuw laat Filips van de Elzas op het eindpunt van de Zvingeul een dam of dwarsdijk bouwen dwars op deze geul. De ligging van deze afsluitdijk valt samen met het tracé van de huidige Kerkstraat. Aan de boorden van het Zwin wordt haveninfrastructuur uitgebouwd. Tussen Damme en Brugge worden dijken voorzien. Damme krijgt stadsrechten in 1180, maar is in oorsprong vermoedelijk gegroeid uit een viertal kleine woonkernen. Zo wordt in 1163 een hulpkapel vermeld ter

¹ Grotendeels gebaseerd op de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed, *Damme*, ID 20048.

Inrichtingswerken stadswallen Damme-Zuid

hoogte van de (nu verdwenen) Sint-Katharinakerk (CAI-nr.72185) , in de parochie Sint-Katharina-buiten-Damme. Deze kerk lag ter hoogte van de huidige zuidparking aan de Oude Sluissedijk en is afgebroken in de 17de eeuw.

In de 13de eeuw kent Damme zijn grootste uitbreiding. De eerste stadsversterkingen worden opgetrokken, bestaande uit vestinggrachten, houten verschansingen en stenen muren.

Vanaf 1251 start stad Gent met de aanleg van de Lieve. In 1262 wordt het kanaal naar Damme afgetakt en via de Ede en een schutsluis in verbinding gesteld met het Zwin aan de oostzijde van Damme.

In 1297-1298 besluit Robrecht van Bethune de versterkingen uit te breiden met stenen poorten, o.a. met de Sint-Katharinapoort. Deze stond mogelijk ter hoogte van de instroom van de Lieve (CAI-nr. 72209), m.a.w. aan de rand van de in te richten percelen. Andere bronnen plaatsen deze meer richting de stadskern, ter hoogte van de 17de eeuwse kazemat van de Lieve (CAI-nr. 78674) zie verder).

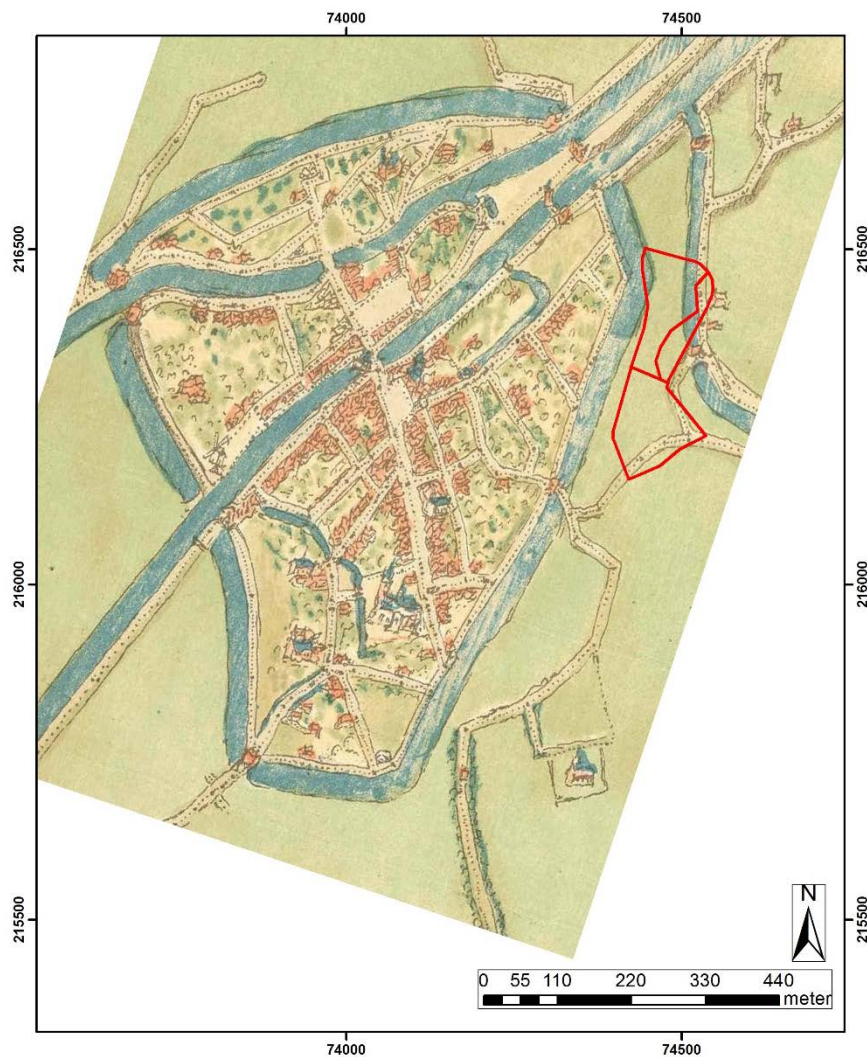

Fig. 7 Het projectgebied (rood) op de kaart van Deventer, ca. 155-1565. Free Access – Rights Reserved © Copyright Royal Library of Belgium (<http://uurl.kbr.be/1043787>). Bewerking door VLM.

Inrichtingswerken stadswallen Damme-Zuid

Na 1400 laat Filips de Stoute de bestaande stadsomwalling vervangen door een volledige, maar kleinere stadsomwalling met grachten en poorten. De Sint-Katharinakerk wordt met een dubbele omwalling aangesloten op de Lieve. De Lieve wordt ca. 1410 buiten de vestingen gelegd in een poging de verzanding tegen te gaan, de Sint-Katharinoort wordt afgebroken.

In de 17de eeuw (1610 – 1620) leggen de Spaanse troepen de huidige stadswallen aan (CAI-nr. 154103). De middeleeuwse versterkingen worden afgebroken en het wegen- en waternet wordt aangepast. Men beslist de Lieve via een doorgang in de courtine binnen de stadsmuren te brengen (CAI-nr. 72190). Hiervan is de nu tot kazemat omgebouwde courtine een restant. Al in 1660 wordt de Lieve opnieuw buiten de stad afgeleid, langs de buitengracht.

In 1702 – 1703 wordt de vesting nog uitgebreid met een hoornwerk richting Sluis. Vanaf 1716 start de ontmanteling van de vestingstad. In 1782 – 1786 beveelt keizer Jozef II een openbare verkoop van de vestingwerken, waarna deze (gedeeltelijk) geslecht worden en omgezet in akker- of weiland. Een luchtfoto van op het einde van de eerste wereldoorlog toont op de huidige percelen de aanleg van akkertjes waarbij de vestinggracht nog duidelijk zichtbaar is.

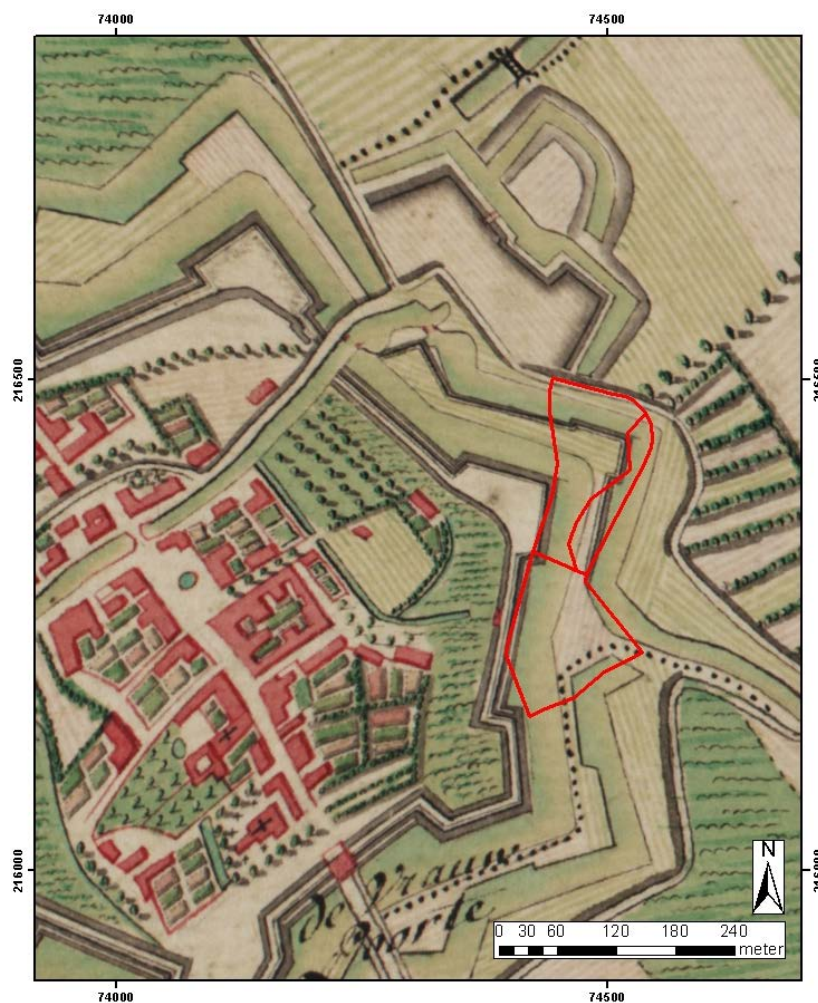

Fig. 8 Het projectgebied op de Ferrariskaart. Let op de Lieve, die hier rond de vesten wordt geleid. Bron: Historische cartografie, AIV.

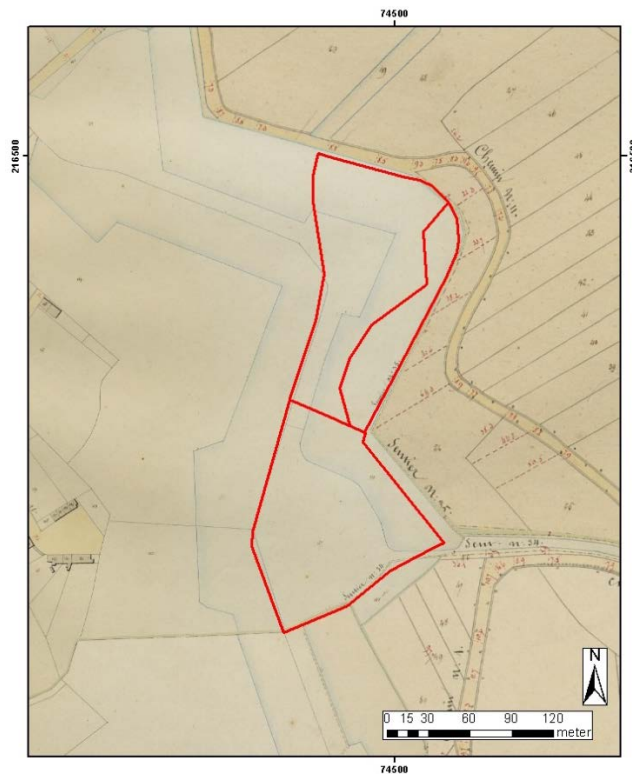
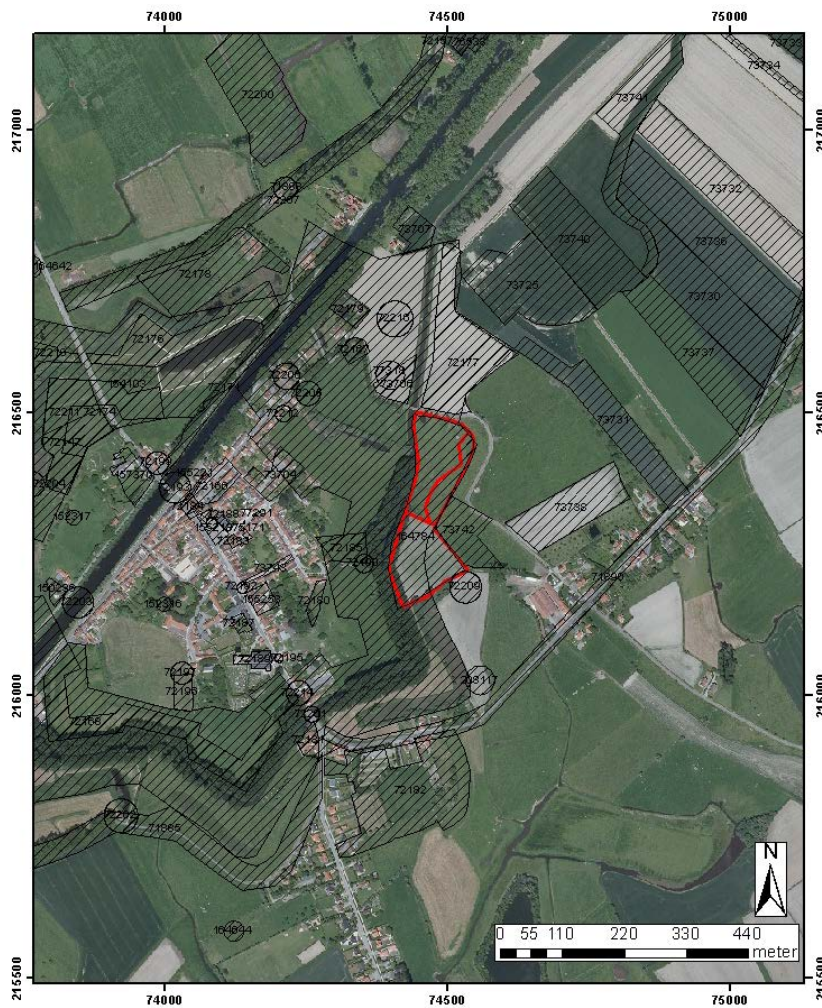

Fig. 9 Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen. Bron: Raadpleegdienst voor Historische cartografie, AIV.

Fig. 10 Het projectgebied op de orthofoto met aanduiding van de Centraal Archeologische Inventaris. Bron: AIV, 2017; Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017.

In de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) zijn de gebastioneerde verdedigingsgordel en het bijkomende hoornwerk een aangeduid (CAI-nr. 154103). Het projectgebied valt volledig binnen deze polygoon. Daarnaast is het geofysisch onderzoek, uitgevoerd door ArcheoPro in opdracht van de VLM als vooronderzoek voor deze uitvoering, vermeld (CAI-nr. 164784). Door de aantrekkingskracht van de bewaarde restanten werden de akkers in de omtrek meermaals geprospecteerd, al dan niet met relevante informatie als gevolg, omwille van het vele laatmiddeleeuws en post-middeleeuws materiaal (zgn. bemestingsmateriaal, vnl. uit prospectiethesis Ann Seys – bv. CAI-nrs. 72177, 73742, 73738, 73731, 73716). Ook metaaldetectievondsten komen voor (CAI-nr. 208117, 19de eeuwse munt; 77318, laatmiddeleeuwse munt). Daarnaast zijn veel aanduidingen in de CAI cartografische indicatoren (72209, middeleeuwse Sint-Katherinaport; 71890, Oude Sluissedijk, 72182, waar ter hoogte van de huidige parking Oost het Sint-Katherinaklooster zou gestaan hebben. Opgravingsgegevens hiervan zijn tot nog toe niet vrij gegeven; 72205, Monnikeredepoort; 72212, De Slecke; 72206, Kranepoort;). Bouwkundige gegevens zijn ook opgenomen. Relevant voor het project is de Kazemat nabij de Haringmarkt, CAI-nr. 72185 en 72190. CAI-nr. 72190, eveneens uit de prospectiethesis van Ann Seys, bespreekt de vondst van de muren waarlangs de Lieve voor 1660 Damme binnen kwam. De

bakstenen structuur met bijhorende vloerconstructie werd aangetroffen in 1956 bij het uitbageren van het Zuidervaartje. Ook de sluis van het Zwin (DIBE 78734; CAI-nr.72167) of de Sleckeput toont het belang van de waterhuishoudingsregeling in het gebied. Het bestaat uit een bakstenen constructie, bekleed met Doornikse kalksteen, en een dubbelsluis.

De Lieve is momenteel nog te herkennen op als de perceelsgracht aan de noord- en oostzijde van het projectgebied. De brede gracht met rietkraag ten zuiden van het projectgebied is duidelijk het restant van de buitenste, te reconstrueren gracht.

Omwille van de complexiteit van het gebied naar zowel bodem (gevormd door opslibbing van de Zwingel), de mogelijke aanwezigheid van een 13de eeuwse stad, wallen en poorten uit resp. de 13de, 14de, en 15de eeuw, de vele vergravingen van de Lieve en de aanleg van een 17de eeuwse stadswal met opnieuw een vergraving van de Lieve, werd besloten een geofysisch onderzoek uit te besteden om de ondergrond te bepalen. Dit werd uitgevoerd door ArcheoPro (Exaltus & Orbons, 2013 – CAI-nr. 164784). Hierbij werden de volgende onderzoeksvragen gesteld:

- Wat is de precieze ligging van de 17de eeuwse vestinggracht?
- Tussen welke maaiveldiepten zijn resten van deze vestinggracht bewaard gebleven?
- Wat is het profiel van deze vestinggracht?
- Zijn nog constructies, verbonden aan de vestinggracht, aanwezig op het terrein?
- Zijn andere constructies of archeologische sporen aanwezig?

2.3 Archeologisch vooronderzoek

In het geofysisch onderzoek zijn vier verschillende meetmethoden toegepast (al dan niet volledig dekkend), aangevuld met 43 boringen. Verschillende elementen werden aangetroffen die overeenkomen met elementen van vestingwerken, aanwezig op de kaart van De Wit uit 1698². Daarnaast zijn nog enkele structuren aangetroffen, die zijn afgedekt door de 17de eeuwse vestingwerken en niet geïnterpreteerd kunnen worden (zie fig.12, gespikkeld).

---

² Deze kaart is dezelfde als de kaart van Bleau (1649). De kaart geeft aldus de situatie weer tussen 1312 en 1660, waarna de situatie m.b.t. de Lieve opnieuw wijzigde (zie infra).

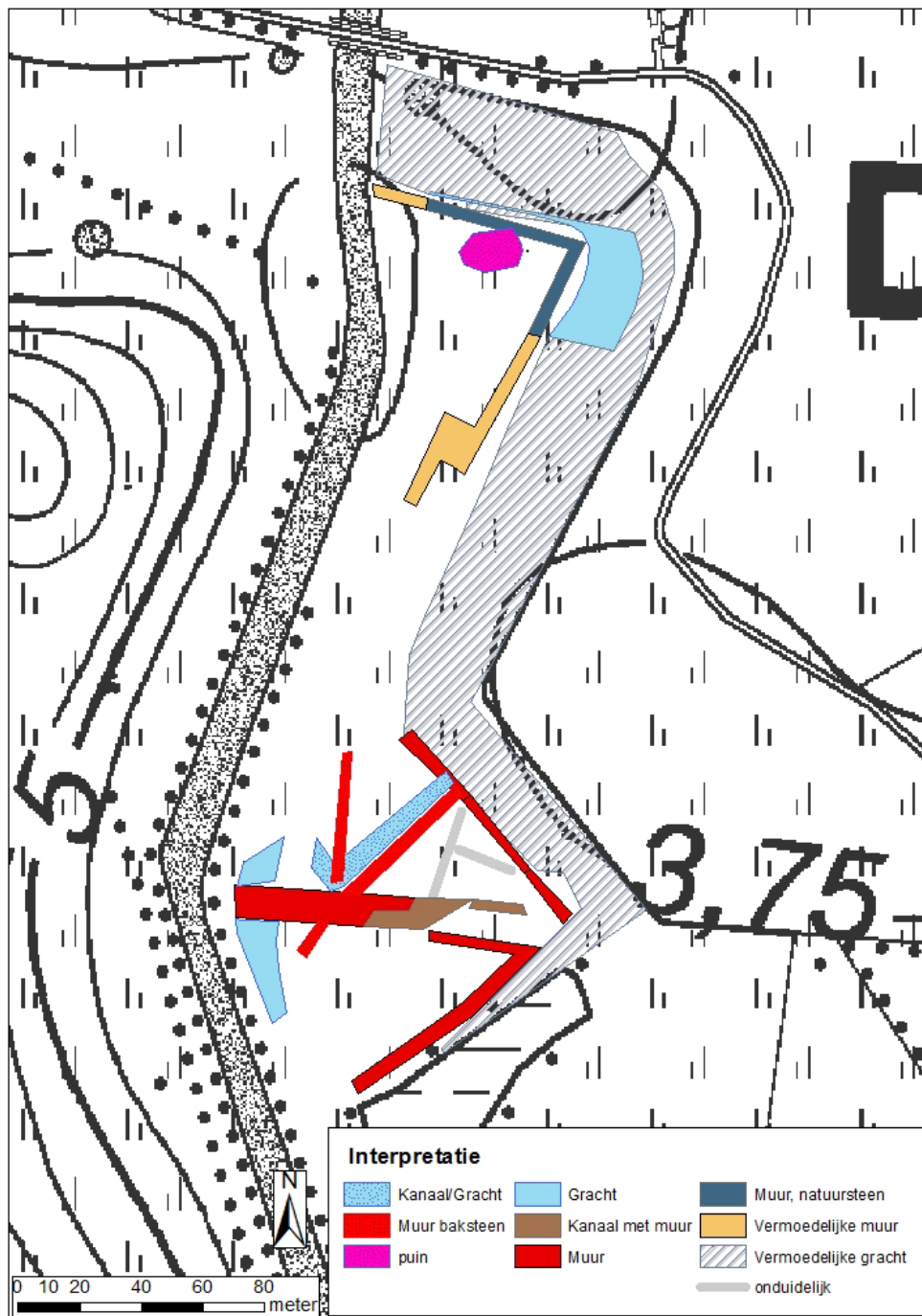

Fig. 11 De ligging van de structuren, aangetroffen door ArcheoPro en interpretatie (Brondata: Archeopro, bewerking, VLM).

De boringen lieten duidelijk de ligging van de grachten zien en de aard van de vulling: overwegend veen en venige klei, globaal tussen één en twee meter beneden het huidige maaiveld. Dit veen/venige klei bevat de archeologische relevante informatie. De aanbeveling was bij aantasting van deze grachtvullingen, de graafwerkzaamheden vooraf te laten gaan door archeologische opgravingen.

Bijkomende boringen werden geplaatst ter hoogte van de oost-westafsluiting tussen de beide percelen, de vermoedelijke muur en de gracht in de noordoosthoek. In het terrein is een duidelijke verhoging zichtbaar die de vorm van de vermoede muurresten volgt. Uit de boringen blijkt ten oosten van deze verhoging een duidelijke gracht aanwezig te zijn. Dit is niet het geval ten westen ervan.

2.4 Ontwerp

2.4.1 Doelstellingen en visie

Het ontwerp streeft naar een evenwichtige combinatie tussen de verwachte natuurwaarden, de recreatieve infrastructuur en de ontsluiting van het aanwezige erfgoed. Voor de natuur is het noodzakelijk een rietkraag te verwezenlijken (natuurcompensatie A11). Recreatief gezien is er momenteel een ontbrekende schakel ter hoogte van deze percelen. Daarnaast is de stadsomwalling slechts gedeeltelijk bewaard: sporen zijn aanwezig in het landschap en het stratenpatroon maar zijn niet goed herkenbaar. De belevingswaarde kan nog sterk verhoogd worden, zonder een afbreuk te doen aan de aanwezige erfgoedwaarden.

Omdat de percelen een natuurlijk beheer krijgen (met grootvee) werd ervoor gekozen een zachte evocatie van de vroegere vestingwallen te voorzien. Een evocatie heeft als voordeel t.o.v. een restauratie dat er meer plaats is voor “afwijkende” elementen, zoals een rietkraag en een natuurlijk beheer ipv een strak beheer, nodig voor militaire doeleinden.

De restauratie aan de Schaapskooi, aan andere zijde van de Damse Vaart werd als referentie aangehouden m.b.t. de breedte van de aanwezige wallen en de hellingshoek van de taluds. Daarnaast zal dit een van de enige plaatsen rond Damme zijn, waar de twee grachten (buiten- en binnengracht) visueel nog duidelijk herkenbaar in het landschap aanwezig zullen zijn en vrij toegankelijk voor de bezoeker. Wie de meer historisch correcte situatie wil zien, kan terecht aan de Schaapskooi.

Grondverzet in de historische lagen is niet toegestaan.

2.4.2 Technisch ontwerp

Het ontwerp voorziet in een verbreding van de gracht aan de rand van het perceel. Dit is het restant van de Lieve. Vanuit deze gracht (onderzijde: 2.7 m TAW) wordt een diepte van 2.9 m TAW aangehouden over resp. 35 m en 20 m, afhankelijk van de zone. Hierna verhoogt de afgraafdiepte tot maai-veldhoogte op 3,10 m TAW om zo over te gaan in de wal. Deze wal is resp. 10 m breed (voor de halve maan aan de noordzijde en courtine) tot 35 m breed (ravelijn, waar de Lieve aantakt). De hoogte van het talud is voorzien op 4,75 m TAW. In het ravelijn is een uitsparing aanwezig in de uithoging ter hoogte van de doorsteek van de vroegere Lieve. Het zicht op de kazemat (aan de overzijde van de binnengracht) wordt opengemaakt (verwijderen Japanse Duizendknoop) om zo de historische verbinding visueel duidelijk te maken.

Inrichtingswerken stadswallen Damme-Zuid

Het wandelpad wordt aangelegd aan de rand van de binnengracht. Dit wandelpad en de bijhorende zitbankzone wordt uitgevoerd in gefundeerd gazon. Dit houdt het afgraven van de graszode in met 10 cm (plaatselijk 25 cm voor de zitbankzone). De fundering wordt aangelegd in mengsel van betonpuin en teelaarde. De geringe uitgraving heeft weinig tot geen impact op de onderliggende archeologische waarden.

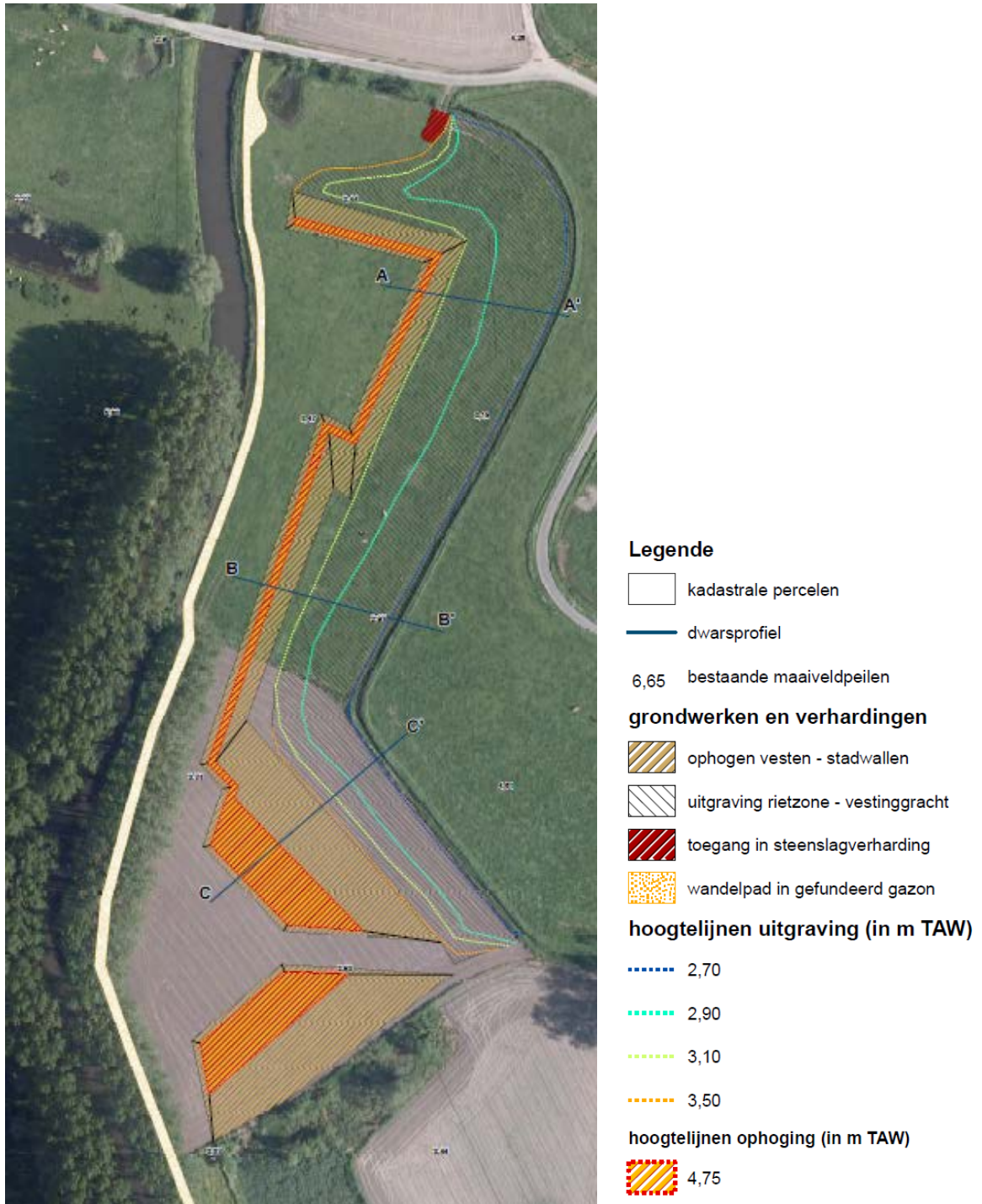

Fig. 12 Ontwerp van de uitgraving nav het geofysisch onderzoek.

2.4.3 Uitvoering werken en methode

De inrichtingswerken worden natuurtechnisch uitgevoerd (vermijden van bodemschade, achteruit rijdend werken voor afgravingen, goedgekeurde transportroutes, ...) en kunnen gewijzigd worden op aanwijzen van de archeoloog. Deze zal op geregelde tijdstippen ter plaatse zijn om de werken op te volgen en te controleren. De frequentie hiervan varieert naargelang de type uitvoeringswerken (afgraven – ophogingswerken - ...).

Bij het aantreffen van archeologische waardevolle restanten zal in eerste instantie bekeken worden om de restanten te behouden door middel van planwijziging. In tweede instantie, of bij mindere evidentie om deze sporen te behouden (kwetsbare sporen, ...) worden deze ex-situ behouden. Muurfunderingen, ... worden (door het geofysisch vooronderzoek en de bijhorende boringen) niet verwacht in de af te graven zones. Wel zal puin (baksteen, mortel, cement,...) aangetroffen worden. De laagte werd namelijk volgestort gedurende de laatste 50 jaar (mondeline info landbouwer). Toch zal dit nauw opgevolgd worden naar archeologische relevantie.

DEEL 3 RESULTATEN

3.1 Algemeen

Het terreinonderzoek werd uitgevoerd op 30/09, 1/10, 2/10, 6/10/2015 en 07/04/2016. Het projectgebied werd ingedeeld in twee zones: zone 1 (of het zuidelijk perceel) en zone 2 (of het noordelijk perceel – zie fig. 14). Vrij snel na de start van de uitvoering werd duidelijk dat in zone 1 de gracht was opgevuld met zeer veel recent puin (gele, machinale baksteen, keramische tegels, betonijzers, veringen van matrassen, ...). Bij een sondering bleek dat dit puin aanwezig was tot minstens 1.50 m + TAW, dieper dan de eigenlijke uitvoering (2.70 m + TAW op de diepste plaats). Na de noodzakelijke bodemkundige en vervuilingstesten bleek dat het puin inert was en ter plaatse mocht blijven. Hierdoor werd besloten om het puin in deze zone uit te graven tot 2.50 m +TAW, wat 20 cm dieper is dan de voorziene uitvoering. Het puin werd gezeefd en afgevoerd. De restgrond werd opnieuw opgebracht om zo het resterende puin opnieuw af te dekken. Hierdoor liep het project wel de nodige vertraging op. De eigenlijke graafwerken waren vrij snel uitgevoerd. Vooral de profilering van het talud en de verwijdering van het puin nam de meeste tijd in beslag.

Terreininspecties werden uitgevoerd. Geen sporen of structuren werden aangetroffen. Metaaldetectie werd uitgevoerd op de bouwvoor en vlak 1 met een Goldmaxx Pro. Enkele vondsten werden gedetecteerd in zone 1. De vondsten werden verzameld.

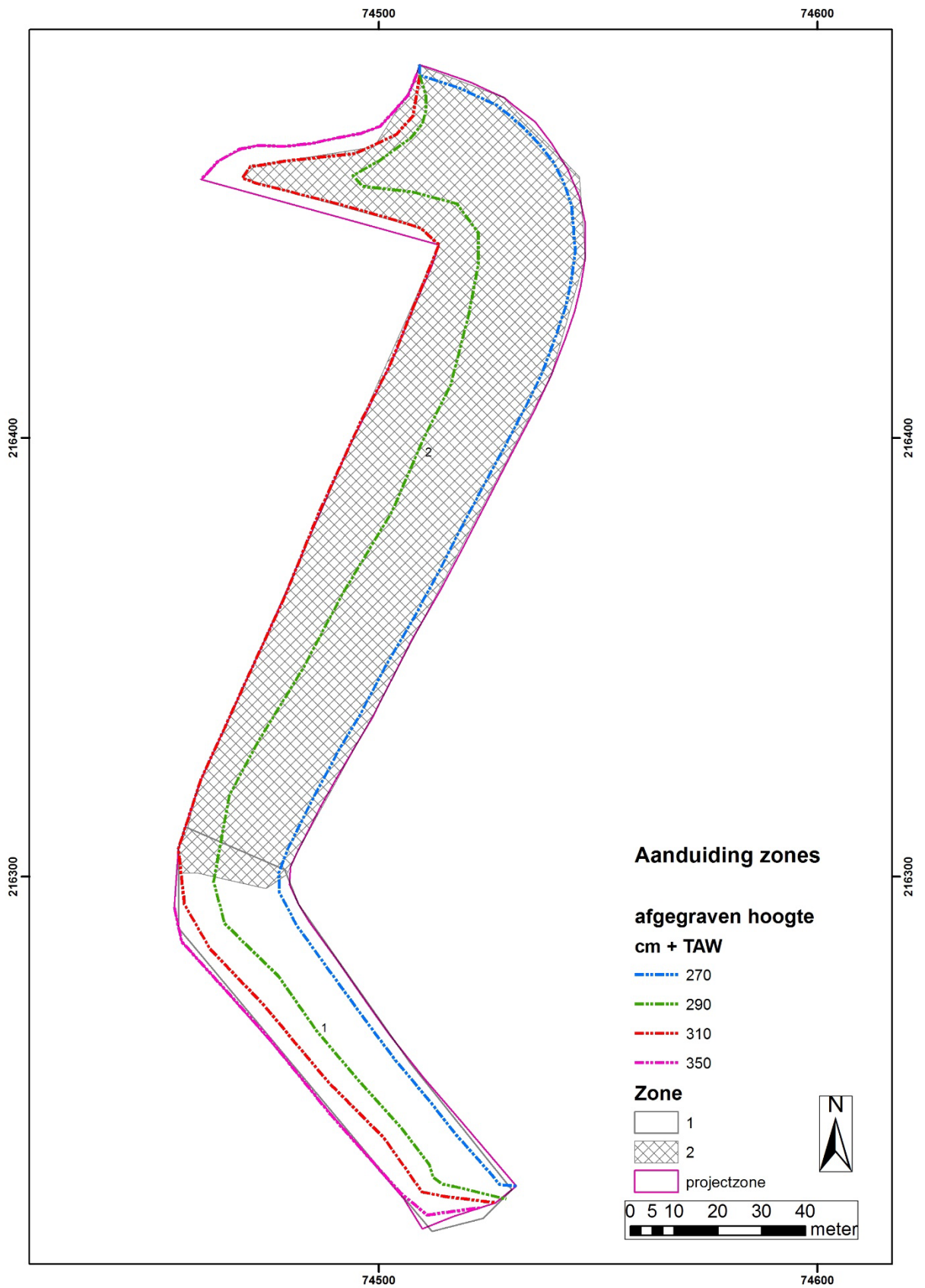

Fig. 14 Ligging Zones en TAW-hoogte afgraving

Fig. 15 Zone 2 ter hoogte van de Rabattestraat na weghalen van de zode.

Fig. 16 Overzicht van een bijkomende puinzone, ter hoogte van zone 2 (richting N).

Fig. 17 Detail van het puin: betontegel, mechanische baksteen.

Fig. 18 Detail van het puin

In zone 1, het zuidelijk perceel, waren sporen noch structuren aanwezig.

Fig. 19 Zone 1, richting oost.

Fig. 20 Zone 1, richting west

Inrichtingswerken stadswallen Damme-Zuid

Ter hoogte van de perceelsgracht bleef in eerste instantie een rand staan, die nadien werd weg gehaald. Dit was zowat de enige plaats waar een profielopvolging mogelijk was. Hier werd ook iets dieper gegraven, om na de werken deze rand weg te kunnen halen en de uitvoering in verbinding te kunnen stellen met de gracht. Hier werd op ca. 2.45 m + TAW cm onder de oevertop veen of een restant van de vulling van de Lieve aangetroffen. De bovenliggende lagen bestonden uit een mengeling van klei, zand, humeus materiaal en puin.

Fig. 21 perceelsrand ter hoogte van overgang zone 1 naar zone 2

Fig. 22 Venig profiel ter hoogte van de overgang van zone 1 naar zone 2 aan de oever van de gracht.

Fig. 23 Ophoging van het aarden lichaam in zone 1

Fig. 24 Sfeerbeeld na uitvoering ter hoogte van zone 2

Fig. 25 Zicht op het aarden lichaam ter hoogte van zone 1

Fig. 26 Zone 1 na uitvoering

Fig. 27 Zone 1 en 2 (op de achtergrond) na uitvoering

3.2 Vondsten

In zone 1 werd 1 aanlegvondst en 7 metaaldetectievondsten aangetroffen. Aanlegvondst 1 was een weefgewicht, gemaakt uit een rood, grof aardewerk. Het centrale gat is zeer recht en perfect evenwijdig. Het gat is niet door geboord maar initieel gemaakt bij het bakken van het gewicht. Aan één zijde is een verwerking zichtbaar, als gevolg van het schuren tegen het textiel of touw.

Fig. 28 Aanlegvondst 1: weefgewicht

De metaaldetectorvondsten vertonen naast enkele fragmenten van nagels / spijkers een mogelijke munt en een aanhechtring met haakje, mogelijk als onderdeel van een bit. Daarnaast is een stuk van een schaakspel in tin (?) gevonden. De scherpe naad toont een massa-productie aan.

Fig. 29 Metaalvondsten zone 1

Fig. 30 Metaaldetectorvondst M5. De gietnaad is duidelijk zichtbaar.

De vondsten zijn allemaal typisch voor een bewoningscontext. De vondstcontext is een perceel aan de rand van een 13de-eeuwse stad, waarop een 17de eeuwse vestingwal werd aangelegd. Deze vestingwal werd genivelleerd en tot begin 21ste eeuw beakkerd. Oppervlaktevondsten geven hier dan ook weinig meerwaarde.

BESLUIT

Ter hoogte van de Rabattestraat in Damme werd een archeologisch onderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de Natuurcompensatie A11 en de Groene Fietsgordel Brugge. Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en geofysisch onderzoek van de percelen langs de Rabattestraat. Doel was het bepalen van de archeologische randvoorwaarden, waarmee een ontwerp kon gemaakt worden voor de inrichting van de site. Uit het geofysisch onderzoek kwamen de structuren tevoorschijn, horend bij de bouw van de vesten. Daarnaast werd ook een grote structuur aangetroffen ter hoogte van de oorspronkelijke doorsteek van de Lieve binnen de stadsvesten.

In het ontwerp van de werken werd gekozen om de gracht geleidelijk te laten oplopen tot aan de voet van de vesten. De grond komende uit deze gracht, werd gebruikt om de vesten terug te visualiseren. Door dit zachte ontwerp werd er resoluut voor gekozen om de archeologische waarden niet te schenden. De informatierijke lagen uit de gracht werden verwacht op een diepte van 1 tot 2 m beneden het maaiveld, terwijl de uitvoering tot maximum 2.70 m + TAW zou gaan. Op de diepste zone werd initieel 60 cm weg gegraven. Ter hoogte van het aangetroffen puin werd 20 cm dieper weg gehaald. Ook hier werd geen archeologische waarden aangetroffen. Daarnaast liggen de verwachte vestingbouwkundige archeologische waarden liggen volledig onder de niet te vergraven zone.

Dit bleek ook tijdens de uitvoering. In de vestinggracht zijn geen archeologische slib- of andere lagen aangetroffen. Het aangetroffen puin is alle recent. Met het terug ophogen van de vesten is het landschappelijk beeld ten dele hersteld.

DEEL 4   BIBLIOGRAFIE

De Moor, G., & Van de Velde, D. (1994). *Toelichting bij de Quartair-Geologische kaart 13. Kaartblad Brugge*. Brussel: Vlaamse Overheid.

Erfgoed, A. O. (2015, oktober 12). *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van Historische stadskern van DAmme (ID: 140002): <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140002>

Exaltus, R., & Orbons, J. (2013). *Damse Stadswallen, gemeente Damme (B). Geofysisch onderzoek. ArcheoPro Archeologisch Rapport Nr 13014*. Eijsden: ArcheoPro.

Centraal Archeologische Inventaris   <http://cai.erfgoed.net>

Inventaris Bouwkundig Erfgoed   <http://inventaris.vioe.be>

